

Sygn. akt VI ACa 1149/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 listopada 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Krzysztof Tucharz

Sędzia SA – Grażyna Kramarska

Sędzia SA – Jolanta Pyźlak (spr.)

Protokolant: – sekretarz sądowy Paulina Czajka

po rozpoznaniu w dniu 15 listopada 2017 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa (...) S.A. w W.

przeciwko J. L. i M. L.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 18 kwietnia 2016 r.

sygn. akt XXV C 215/16

1. oddala apelację;

2. nie obciąża pozwanych kosztami postępowania apelacyjnego poniesionymi przez stronę powodową.

Sygn. akt VI ACa 1149/16

UZASADNIENIE

Powódka (...) S.A. w W. w pozwie z dnia 13 sierpnia 2015 roku i skierowanym w postępowaniu nakazowym przeciwko pozwanym J. L. i M. L. wniosła o zasądzenie na podstawie weksla solidarnie od pozwanych na rzecz powódki kwoty 152.394,03 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 15 sierpnia 2012 roku do dnia zapłaty oraz kosztów procesu.

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu nakazowym w dniu 26 sierpnia 2015 roku Sąd Okręgowy w Warszawie orzekł zgodnie z żądaniem powódki.

Pozwani J. L. i M. L. w terminie złożyli zarzuty od wydanego nakazu zapłaty, w których zaskarżyli nakaz zapłaty w całości i wnieśli o jego uchylenie, oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu. Pozwani podnieśli zarzut wystawienia weksla niezgodnie z porozumieniem wekslowym, zarzut nieważności regulacji zawartej w ogólnych warunkach umowy leasingu dotyczącej ubezpieczenia pojazdu oraz rozliczenia umowy leasingu w przypadku zaistnienia szkody całkowitej lub wygaśnięcia umowy, głównie przepis art. 4 § 3 ust. 3 owul z uwagi na sprzeczność z zasadami współżycia społecznego i naturze stosunku prawnego. Podnieśli ponadto, iż powódka

naruszyła obowiązek współpracy z dłużnikiem wyrażony w art. 354 § 2 kc, a występując z niniejszym powództwem dokonuje nadużycia prawa podmiotowego. Dodatkowo pozwani podnieśli zarzut przedawnienia roszczenia powódki ze stosunku podstawowego, wskazując iż roszczenie powódki stało się wymagalne już w czerwcu 2010 roku.

Powódka wniosła o utrzymanie nakazu zapłaty w mocy w całości oraz o zasądzenie od pozwanych na rzecz powódki kosztów procesu.

Wyrokiem z dnia 18 kwietnia 2016 roku w sprawie o sygn. akt XXV C 215/16 Sąd Okręgowy w Warszawie: 1) utrzymał w mocy w całości nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym w dniu 26 sierpnia 2015r. przez Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie o sygn. akt XXV Nc 598/15, z tym zastrzeżeniem, iż odsetki ustawowe należne za okres od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty oznaczył jako odsetki ustawowe za opóźnienie, 2) oddalił wniosek powódki o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych i ich ocenie prawnej:

W dniu 18 marca 2009 roku (...) S. A. w W. jako leasingodawca (finansujący) zawarła z J. L. jako leasingobiorcą (korzystającym) umowę leasingu nr (...), której przedmiotem było oddanie J. L. do używania pojazdu specjalistycznego marki F. (...). W związku z zawarciem przedmiotowej umowy leasingu i na wypadek niewywiązania się z warunków tej umowy, J. L. jako wystawca, złożył powodowej spółce weksel własny in blanco zawierający jego własnoręczny podpis oraz na odwrocie weksla podpis poręczyciela M. L. z adnotacją „poręczam”. Dodatkowo strony umowy podpisały deklarację wekslową, w której J. L. jako wystawca weksla (korzystający) i M. L. jako jego poręczyciel, złożyli do dyspozycji powodowej spółki tenże weksel in blanco. Zgodnie z treścią deklaracji wekslowej, powódka była uprawniona do wypełnienia weksla do kwoty stanowiącej równowartość wszystkich wymagalnych, lecz nie zapłaconych należności jej przysługujących, a wynikających z umowy leasingu, a także zobowiązań powstałych w wyniku wygaśnięcia umowy leasingu, odstąpienia od umowy leasingu przez powódkę lub jej wypowiedzenie (w szczególności należności z tytułu opłat leasingowych, odszkodowań, kar umownych lub zwrotu kosztów), łącznie z należnymi odsetkami, na wypadek, gdyby pozwany nie uregulował którejkolwiek z tych należności w dacie jej wymagalności, zarówno w okresie mocy wiążącej umowy leasingu, jak i po jej rozwiązaniu lub wygaśnięciu.

Do zwrotu przedmiotowego pojazdu nie doszło, ponieważ został on przywłaszczony przez J. K. i W. G.. W związku z tym zdarzeniem toczyło się postępowanie karne, które zakończyło się wydaniem wyroku skazującego.

(...) Spółka z o. o. w W. jako właściciel pojazdu zawarł (...) S.A. w W. na swoją rzecz i na koszt leasingobiorcy umowę ubezpieczenia, w wyniku czego przedmiotowy pojazd został objęty ochroną ubezpieczeniową w zakresie zdarzenia polegającego na utracie pojazdu w wyniku kradzieży. Zgodnie z art. 4 par. 1 pkt 1 i 2 ogólnych warunków umowy leasingu finansujący ubezpiecza przedmiotu leasingu na swoją rzecz, lecz na koszt korzystającego. Leasingobiorca zwrócił się do ubezpieczyciela o wypłatę odszkodowania, jednakże (...) S.A. w W. odmówił uwzględnienia żądania z uwagi na fakt, iż doszło do przywłaszczenia rzeczy, a nie do jej kradzieży.

Utrata przedmiotu leasingu spowodowała wygaśnięcie umowy leasingu, co z kolei spowodowało powstanie po stronie powoda wierzytelności wobec J. L. w kwocie 38.616,97 euro w postaci kwoty zdyskontowanej netto stanowiącej sumę zdyskontowanej wartości końcowej oraz okresowych opłat leasingowych netto, których termin płatności nie nastąpił do dnia wygaśnięcia umowy leasingu. Na poczet zdyskontowanej kwoty 38.616,97 euro leasingodawca zaliczył wpłaty leasingobiorcy z 2009 r. i 2010 r. w łącznej kwocie 2.271,99 euro, co spowodowało, iż wierzytelność użyczającego wyniosła kwotę 36.344,98 euro.

W piśmie z dnia 24 lipca 2012 roku powódka wezwała pozwanych do zapłaty do dnia 13 sierpnia 2012 roku kwoty 36.344,98 euro w związku rozliczeniem umowy leasingu. Wobec braku zapłaty zadłużenia z tytułu przedmiotowej umowy leasingu powódka wypełniła weksel w dniu 14 sierpnia 2012 roku na sumę wekslową 152.394,03 zł i wyznaczyła termin płatności na dzień 14 sierpnia 2012 roku. Pozwani nie dokonali dotychczas zapłaty należności.

Powyższych ustaleń faktycznych Sąd Okręgowy dokonał w oparciu o dokumenty w postaci: umowy leasingu operacyjnego nr (...), ogólnych warunków umowy leasingu, weksła, deklaracji wekslowej, wezwań do zapłaty, pisma (...) S.A. z dnia 25.02.2014 r., umowy ubezpieczenia i umowy przelewu wierzytelności, uznając te dowody za pełnowartościowy materiał dowodowy. Sąd oddalił wniosek pozwanych o ich przesłuchanie w charakterze strony, ponieważ okoliczności faktyczne, co do których mieliby zostać przesłuchani mają charakter bezsporny.

Sąd Okręgowy uznał, iż powództwo zasługuje na uwzględnienie w całości. Podkreślił, iż powódka wystąpiła przeciwko pozwany jako wystawcy weksła (pozwany J. L.) i jako poręczycielowi wekslowemu (pozwana M. L.) z roszczeniem wekslowym wynikającym ze stosunku prawnego w postaci zawartej umowy leasingu. Przedstawiony weksel miał charakter weksła in blanco, a strony ustaliły warunki ewentualnego wypełnienia weksła w treści deklaracji wekslowej. W tym stanie rzeczy Sąd I Instancji uznał, iż zarzuty pozwanych skierowane przeciwko wydanemu nakazowi zapłaty dotyczyć mogą niewłaściwego wypełnienia przez powódkę weksła in blanco będącego w jej posiadaniu. Przy czym to na pozwanych ciążył obowiązek wykazania, iż powódka wypełniła posiadany weksel niezgodnie z deklaracją wekslową. Pozwani byli uprawnieni do podniesienia wobec powódki zarzutów ze stosunku podstawowego odnoszących się do wysokości istniejącej wierzytelności na podstawie art. 10 i 17 prawa wekslowego, co wynika z zasady ograniczenia abstrakcyjnego charakteru prawnego zobowiązania wekslowego w stosunkach pomiędzy wystawcą (jego poręczycielami) a remitentem. W przedmiotowej sprawie stosunkiem podstawowym dla zobowiązania wekslowego, jest umowa leasingu.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, iż pomimo spoczywającego na pozwanych ciężaru dowodu, pozwani podnosząc zarzut wypełnienia weksła przez powódkę niezgodnie z treścią deklaracji wekslowej co do zasady nie wykazali, iż powódka nie była uprawniona do wypełnienia przedmiotowego weksła z tytułu wskazanego przez powódkę.

Z uwagi na zaistnienie w dniu 20 maja 2010 r. szkody całkowitej w przedmiocie leasingu, umowa leasingu zgodnie z art. 709 (5) k.c., art. 7 § 2 o.w.u.l. w zw. z art. 4 § 3 ust. 1 o.w.u.l. wygasła z dniem 31 maja 2010 roku. Tym samym powódka jest uprawniona do dochodzenia w niniejszej sprawie na podstawie art. 709 (5) § 3 k.c. w zw. z art. 4 § 3 ust. 2 i 3 o.w.u.l. zapłaty kwoty zdyskontowanej netto stanowiącej sumę zdyskontowanej wartości końcowej oraz okresowych opłat leasingowych netto, których termin płatności nie nastąpił do dnia wygaśnięcia umowy leasingu. Powódka dokonała prawidłowego przeliczenia wartość wyrażonej w walucie euro na walutę polską, a mianowicie na podstawie pkt 7 postanowień dodatkowych umowy leasingu, przyjmując kurs z tabeli kursowej (...) Bank (...) S.A. W świetle treści tego postanowienia umownego brak jest podstaw do przeliczenia wartości kursu waluty zgodnie z twierdzeniem pozwanych, czyli według tabeli Narodowego Banku Polskiego. Od tak uzyskanej kwoty 152.776,12 zł powódka odliczyła kwotę nadpłaconą przez pozwanego w wysokości 382,09 zł, co doprowadziło do ustalenia wysokości wierzytelności na poziomie 152.394,03 złotych.

Wobec utraty przedmiotu umowy leasingu na skutek czynu zabronionego powódka nie miała możliwości zaliczenia na poczet długu pozwanych wartości pojazdu lub wysokości wypłaconego odszkodowania. Nie można także czynić powódce zarzutu, iż zaniechała dochodzenia odszkodowania od ubezpieczyciela, albowiem co do zasady powódka nie miała takiego obowiązku. Powódka podjęła takie czynności, przy czym bezskutecznie. Możliwość uzyskania odszkodowania od ubezpieczyciela nie zwalnia strony pozwanej z obowiązku zaspokojenia powoda z tytułu zobowiązań wynikających z zawartej umowy leasingu. Brak zależności pomiędzy obowiązkiem uiszczenia należności przez leasingobiorcę na rzecz leasingodawcy a obowiązkiem ubezpieczyciela z tytułu umowy ubezpieczenia wynika wprost z treści art. 4 § 3 pkt 3 o.w.u.l.

Sąd I Instancji nie podzielił poglądu strony pozwanej, iż regulacja zawarta w ogólnych warunkach umowy leasingu dotycząca ubezpieczenia pojazdu oraz rozliczenia umowy leasingu w przypadku zaistnienia szkody całkowitej lub wygaśnięcia umowy, głównie przepis art. 4 § 3 ust. 3 o.w.u.l. jest nieważna, ponieważ jest zdaniem pozwanych sprzeczna z zasadami współżycia społecznego, jej treść i cel sprzeciwia się naturze stosunku prawnego. W ocenie tego Sądu strony mogły w taki sposób ułożyć przedmiotowy stosunek prawny, iż uniezależnić obowiązki korzystającego wobec finansującego od uprawnień finansującego wynikających z umowy ubezpieczenia. Taki sposób ukształtowania

treści umowy nie może być uznany za sprzeczny z istotą umowy leasingu lub normami natury etycznej. Także co do zasady odmowa dokonania przez powódkę cesji praw z polisy ubezpieczeniowej nie może być potraktowana jako naruszenie obowiązku współpracy z dłużnikiem określonego w art. 354 § 2 k.c. Zgodnie z przepisem art. 4 § 3 pkt 3 o.w.u.l. obowiązek dokonania takiej cesji istniał po stronie powodowej dopiero po uiszczeniu przez leasingobiorcę na rzecz leasingodawcy należności z tytułu rozliczenia umowy leasingu na skutek jej wygaśnięcia. Płatność tego rodzaju bezspornie nie wystąpiła, a zatem stronie pozwanej nie przysługuje uprawnienie do domagania się przelewu praw z polisy. Ponadto ostatecznie taka umowa przelewu wierzytelności została zawarta.

Sąd Okręgowy nie podzielił poglądu pozwanych, iż powódka występując z niniejszym roszczeniem narusza zasady współzycia społecznego, że nadużywa prawa podmiotowego. Zdaniem tego Sądu powódka w niniejszym postępowaniu realizuje swoje uprawnienie umowne i brak jest podstaw do przyjęcia, aby realizacja ta stanowiła nadużycie prawa podmiotowego. Przepis art. 5 k.c. znajduje zastosowanie w sytuacji, gdy osobie uprawnionej przysługuje określone prawo podmiotowe, lecz w świetle oceny danego stanu faktycznego i przy uwzględnieniu treści konkretnej normy prawnej korzystanie przez nią z tego prawa pozostaje w sprzeczności z zasadami wskazanymi w tym przepisie - zasadami współzycia społecznego. Zasady te są normami o szczególnym uzasadnieniu aksjologicznym, są to mianowicie normy moralne zawierające reguły postępowania między osobami lub tylko normy obyczajowe. W pierwszym rzędzie należy podnieść, iż strona podnosząca zarzut naruszenia zasad współzycia społecznego przez drugą stronę nie może ograniczyć się do tak ogólnego zarzutu, ale powinna wskazać jakie konkretnie zasady współzycia społecznego zostały naruszone przez drugą stronę. Posługiwanie się samym abstrakcyjnym zwrotem ustawowym z zasady nie może implikować pozytywnym rezultatem dla pozwanego. Tylko z tego powodu zarzut nadużycia prawa podmiotowego nie mógł doprowadzić do skutku oczekiwanego przez pozwanych.

Niezależnie od powyższego Sąd Okręgowy rozważał zastosowanie w niniejszej sprawie zasad współzycia społecznego i doszedł do wniosku, iż nie mogą one stanowić podstawy oddalenia powództwa. Zdaniem tego Sądu nie można wskazać takich zasad współzycia społecznego, które działając na rzecz strony pozwanej zwalniają ją z zobowiązania wobec strony powodowej. Należy podkreślić, iż pozwani jako podmioty prawa powinni liczyć się z konsekwencjami wynikającymi z treści zawartej umowy. Podjęta w niniejszym postępowaniu próba podważenia tego zobowiązania nie może uzyskać akceptacji Sądu. Konkludując powyższe rozważania Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, iż powództwo zasługuje co do zasady na uwzględnienie.

Pozwani w zarzutach od nakazu zapłaty podnieśli zarzut przedawnienia roszczenia powódki. W ocenie Sądu I Instancji zarzut ten należało uznać za chybiony. Samo roszczenie wekslowe stosownie do treści art. 70 w związku z art. 103 prawa wekslowego nie uległo przedawnieniu, albowiem zgodnie z tymi przepisami ulega ono przedawnieniu wobec wystawcy weksla po upływie 3 lat od dnia płatności weksla. W takim samym czasie przedawnia się też roszczenie wobec poręczyciela wekslowego za wystawcę weksla własnego (art. 32 w zw. z art. 103 prawa wekslowego). Tymczasem przedmiotowy weksel jest płatny w dniu 14 sierpnia 2012 roku. Skoro powódka wystąpiła z niniejszym roszczeniem w dniu 13 sierpnia 2015 roku, to poprzez dochodzenie roszczenia przed sądem dokonała przerwania biegu terminu przedawnienia.

Zarzut przedawnienia podlega ocenie także na płaszczyźnie stosunku podstawowego. Zdaniem Sądu I Instancji, aby wierzyciel mógł uchronić się przed skutecznym zarzutem przedawnienia, powinien uzupełnić weksel in blanco przed upływem terminu przedawnienia roszczenia wynikającego ze stosunku podstawowego. Okoliczność w postaci braku przedawnienia samego roszczenia wekslowego nie zwalnia Sądu w procesie toczącym się pomiędzy posiadaczem weksla a dłużnikiem wekslowym od wzięcia pod uwagę czy w chwili uzupełnienia weksla istniało jeszcze nieprzedawnione roszczenie (tak też Sąd Najwyższy w uzasadnieniu do wyroku z dnia 14.10.1971 r., II CR 277/71 (OSP i KA 7 - 8/72). W przypadku weksli in blanco wystawianych dla zabezpieczenia określonego roszczenia wierzyciel jest upoważniony przez wystawcę weksla do uzupełnienia weksla jedynie przed upływem terminu przedawnienia ze stosunku podstawowego podlegającego zabezpieczeniu. Przedstawiony pogląd znajduje potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego (wyrok z dnia 19.11.2004 r., V CK 228/04, OSP 2005/11/130 oraz z dnia 14.07.2006 r., II CSK 75/06, nie publ.).

Powódka uzupełniła weksel in blanco o kwotę dochodzonej wierzytelności w dniu 14 sierpnia 2012 roku. Wynika to z treści weksla, a także z treści pisma powódki z dnia 24 lipca 2012 r., w którym powódka informuje pozwanych, iż w przypadku braku zapłaty należności dokona uzupełnienia weksla w dniu 14 sierpnia 2012 r. i na tej podstawie skieruje sprawę do postępowania sądowego. W tym stanie rzeczy zdaniem Sądu I Instancji brak jest podstaw do uznania, iż wierzytelność powodów uległa przedawnieniu skoro termin przedawnienia roszczenia powódki stosownie do treści art. 118 k.c. wynosi 3 lata, a wierzytelność powódki stała się wymagalna najwcześniej w czerwcu 2010 r.

Rozstrzygnięcie w przedmiocie odsetek ustawowych w pozostałym zakresie znajduje uzasadnienie w treści art. 481 k.c., zgodnie z którą wierzyciel może żądać odsetek, gdy dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego. W niniejszej sprawie powódka wezwał pozwanych do zapłaty poprzez skierowanie wezwań do zapłaty należności do dnia 14 sierpnia 2012 roku i tym samym od dnia następującego po tym dniu biegnie termin na spełnienie świadczenia wobec powódki. Jako termin płatności został wskazany na wekslu dzień 14 sierpnia 2012 roku, co oznacza iż począwszy od dnia 15 sierpnia 2012 roku pozwani pozostają w opóźnieniu z płatnością wobec powódki. Za okres od dnia 1 stycznia 2016 r. Sąd I Instancji zasądził odsetki ustawowe za opóźnienie wskazując dodatkowo w treści wyroku, iż są to odsetki ustawowe za opóźnienie wobec zmiany treści art. 482 § 1 k.c. wprowadzającej instytucję odsetek ustawowych za opóźnienie jako instytucję odrębną od instytucji odsetek ustawowych unormowanej w art. 359 § 2 k.c. Wyżej wymienione zróżnicowanie czasowe wynika z treści art. 56 ustawy z dnia 9.10.2015 r. o zmianie ustawy o terminach zapłaty w transakcjach handlowych, ustawy kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw. Z uzasadnienia żądania pozwu wynika w sposób nie budzący wątpliwości, iż powódka domaga się odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego.

Sąd Okręgowy rozstrzygnął o kosztach procesu na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz oddalił wniosek powódki o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności, ponieważ na podstawie art. 492 § 3 k.p.c. z rygoru takiego korzysta już wydany w sprawie nakaz zapłaty, który został utrzymany wyrokiem.

Apelację od powyższego wyroku wnieśli pozwani, zaskarżając go w całości. Podnieśli następujące zarzuty:

I. naruszenie przepisów prawa procesowego - mające wpływ na wynik sprawy tj.: art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak wyjaśnienia podstawy prawnej, z przytoczeniem przepisów prawa, odmowy uwzględnienia zarzutu przedawnienia roszczenia powoda z umowy leasingu;

II. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

1) art. 118 k.c. poprzez jego niezastosowanie i przyjęcie, że roszczenie powoda dochodzone w przedmiotowym sporze a wynikające z umowy leasingu zawartego z pozwanym Ad. 1 nie przedawniło się w terminie 3 letnim;

2) art. 10 w zw. z art. 103 Prawa wekslowego poprzez jego niewłaściwe zastosowanie sprowadzające się do potraktowania zarzutu przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego jako zarzutu uzupełnienia weksla niezgodnie z zawartym porozumieniem;

3) art. 17 w zw. z art. 103 Prawa wekslowego poprzez jego błędną wykładnię prowadzącą do przyjęcia, że dłużnicy wekslowi nie mogą uchylić się od płatności weksla stawiając wobec remitenta zarzut przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego łączącego dłużników i remitenta.

W konsekwencji pozwani wnieśli o zmianę zaskarżonego orzeczenia w całości, to jest poprzez orzeczenie o uchyleniu nakazu zapłaty wydanego przez tut. Sąd pod sygn. XXV Nc 598/15 i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych kosztów procesu za obie instancje, według norm przepisanych; ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I Instancji, z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach. Ponadto na wypadek nie uznania argumentacji pozwanych za zasadną, wnieśli na podstawie art. 320 k.p.c. o rozłożenie na raty zasądzzonego świadczenia.

Strona powodowa wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanych jest niezasadna.

Sąd Apelacyjny podziela ustalenia faktyczne, jak i ocenę prawną dokonaną przez Sąd Okręgowy i przyjmuje je za własne.

Wbrew twierdzeniom apelacji uzasadnienie wyroku Sądu Okręgowego zawiera wszystkie elementy wymagane treścią art. 328§2 k.p.c. Sąd ten ustosunkował się również do podniesionego zarzutu przedawnienia, analizując go zarówno pod kątem przedawnienia wekslowego, jak i wypełnienia weksla niezgodnie z porozumieniem wekslowym tj. po upływie terminu przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego. Wbrew twierdzeniom apelacji, skoro podstawą żądania pozwu był weksel, to nie można było tego zarzutu rozpoznać z pominięciem weksla jako podstawy faktycznej żądania pozwu. Przejście na stosunek podstawowy odbywa się bowiem w oparciu o treść art. 10 prawa wekslowego, który odsyła do treści porozumienia wekslowego.

W niniejszej sprawie porozumienie wekslowe pozwalało stronie powodowej wypełnić weksel w każdym czasie. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z 1 grudnia 2010r. sygn. akt I CSK 181/10 LEX nr 818560: W świetle art. 10 ustawy z 1936 r. – Prawo wekslowe weksel in blanco może być wypełniony jedynie zgodnie z upoważnieniem osoby na nim podpisanej, a wykładnia tego upoważnienia (deklaracji wekslowej) odbywa się na zasadach ogólnych art. 65 k.c., które, ze względu na ścisłą więź istniejącą pomiędzy zobowiązaniem wekslowym, a zobowiązaniem zabezpieczonym wekslem in blanco, prowadzą do wniosku, iż treścią upoważnienia objęte jest jedynie uzupełnienie weksla przed upływem terminu przedawnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu. Wypełnienie weksla po upływie terminu przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego jest zatem wypełnieniem weksla niezgodnie z deklaracją wekslową i osoba podpisana na wekslu może podnieść taki zarzut w ramach zarzutów przewidzianych w art. 10 ustawy z 1936 r. – Prawo wekslowe wskazując, że z tego względu jej zobowiązanie wekslowe nie powstało. Dla odpowiedzialności wekslowej wobec remitenta osoby, która złożyła podpis na wekslu, decydujące jest zatem wypełnienie weksla in blanco przed upływem terminu przedawnienia roszczenia podstawowego, a nie wniesienie pozwu przed upływem tego terminu. Jeżeli zatem powództwo oparte zostało na zobowiązaniu wekslowym, nie ma znaczenia wniesienie pozwu po upływie terminu przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego, bowiem nie ten stosunek jest podstawą roszczenia, a stosunek wekslowy, który przedawnia się według swoistych zasad przewidzianych w art. 70 ustawy z 1936 r. – Prawo wekslowe. W takiej sytuacji zarzut przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego może być skutecznie podniesiony w ramach zarzutów przewidzianych w art. 10 ustawy z 1936 r. – Prawo wekslowe, jeżeli remitent wypełnił weksel po upływie terminu przedawnienia roszczenia podstawowego. Podobny pogląd został zaprezentowany również w szeregu innych orzeczeń (np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 sierpnia 2010 r., IV CSK 49/10, LEX nr 885024, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2006 r., IV CSK 15/05, LEX nr 179731, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2004 r., V CK 228/04, OSP 2005/11/130, LEX nr 157380).

Dodatkowe zabezpieczenie należności wekslem daje wierzycielowi znacznie szersze uprawnienia, w istocie może prowadzić też do ograniczenia możliwości podniesienia przez dłużnika zarzutu przedawnienia wynikającego ze stosunku podstawowego, jeżeli żądanie pozwu zostało oparte na wekslu. W porozumieniu wekslowym dłużnicy mogli oznaczyć do kiedy wierzyciel ma prawo wypełnić weksel (np. najpóźniej miesiąc po dacie wymagalności roszczenia ze stosunku podstawowego), jednak tego nie zrobili, dając wierzycielowi swobodę co do terminu wypełnienia weksla i opatrzenia go datą płatności według swego uznania. Jeżeli dłużnik nie zadbał o ochronę swoich interesów i nie ograniczył swobody wierzyciela w określeniu daty płatności weksla, to nie można wierzyciela obciążać negatywnymi skutkami opóźnienia w realizacji wierzytelności wekslowej (tak P. Machnikowski „Prawo wekslowe” Oficyna 2009 pkt 7.1. Lex.online.wolterskluwers.pl). Również w niniejszej sprawie wykładnia porozumienia wekslowego pozwala uznać, iż wierzyciel mógł wypełnić weksel in blanco w każdym czasie aż do chwili przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego, a w chwili wypełnienia weksla – jak słusznie uznał Sąd Okręgowy roszczenie z umowy leasingu nie było przedawnione. Podniesione w apelacji zarzuty naruszenia prawa materialnego są również niezasadne. Sąd Okręgowy prawidłowo zastosował jak i dokonał prawidłowej wykładni art. 10 , 17 i 103 prawa wekslowego, jak i art. 118 k.c. Zgodnie z zasadą wyrażoną w uchwale 7 sędziów SN z 25 listopada 1963r. III CO 56/63 OSNC

1966/2 poz. 12) przedawnienie roszczeń ze stosunku podstawowego nie może wyprzedzać przedawnienia wekslowego. Przedawnienie praw z weksla in blanco nie rozpoczyna biegu do czasu jego wypełnienia i dla odpowiedzialności wekslowej wystawcy weksla niepełnego (poręczyciela) wobec remitenta decydujące jest jego wypełnienie przed upływem terminu przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego, a nie przed wniesieniem pozwu. W razie oparcia powództwa na zobowiązaniu wekslowym data wniesienia pozwu dla tej kwestii pozostaje bez znaczenia, bo stosunek podstawowy nie jest podstawą roszczenia. W niniejszej sprawie do chwili wniesienia pozwu nie upłynął także termin przedawnienia roszczenia wekslowego wynikający z art. 70 prawa wekslowego.

W postępowaniu apelacyjnym Sąd dopuścił dowód z dokumentów złożonych przez stronę pozwaną na okoliczność pogorszenia się jej stanu majątkowego pod kątem istnienia przesłanek do zastosowania art. 320 k.p.c. Na tej podstawie Sąd Apelacyjny ustalił, iż pozwana z uwagi na stan zdrowia aktualnie nie pracuje, a pozwany utrzymuje rodzinę z działalności gospodarczej, która dopiero rozpoczyna. Jego aktualne dochody nie zostały wskazane. Jednocześnie pozwani są obciążeni obowiązkiem spłaty zobowiązań wobec banku, jak i innych wierzycieli, rozłożonych na raty (k. 348 i nast., k. 368 i nast.). Wniosek o rozłożenie na raty został sprecyzowany w taki sposób, aby zasądzoną należność rozłożyć na 10 rocznych rat, płatnych poczynając od grudnia 2017r.

Jak się wskazuje w orzecznictwie: ustanowiona w art. 320 k.p.c. norma ma charakter wyjątkowy i może być zastosowana jedynie w szczególnie uzasadnionych wypadkach. Rozkładając zasądzone świadczenie na raty, sąd wkracza bowiem w dziedzinę prawa materialnego i w ten sposób modyfikuje treści łączącego strony stosunku, w inny sposób, niż określa to treść tego stosunku. Ustawa nie precyzuje pojęcia wypadków szczególnie uzasadnionych, lecz przyjmuje się, że wypadek szczególnie uzasadniony zachodzi między innymi, gdy ze względu na stan majątkowy, rodzinny, zdrowotny spełnienie świadczenia przez pozwanego niezwłoczne lub jednorazowe spełnienie zasądzonego świadczenia przez pozwanego byłoby niemożliwe lub bardzo utrudnione albo narażałoby jego lub jego bliskich na niepowetowane szkody. Wymieniona przesłanka jest spełniona jedynie wtedy, gdy w chwili wyrokowania są podstawy do przyjęcia, że ze względu na sytuację majątkową i rodzinną dłużnika oraz szczególny charakter sprawy, wyrok zasądzający całe świadczenie stanowiłby tytuł egzekucyjny bez szans na realizację. Prowadzenie egzekucji w tym zakresie narażałoby tylko wierzyciela na nieefektywne wydatki egzekucyjne, a dłużnika i osoby pozostające na jego utrzymaniu na utratę podstaw egzystencji. Takie bezskuteczne czynności egzekucyjne byłyby tymczasem szkodliwe społecznie i podważałyby sens prowadzenia procesu (tak Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 15 września 2017r. I ACA 937/16 LEX nr 2376954).

W niniejszej sprawie – należy mieć na uwadze, iż sprawa dotyczy zobowiązań wynikających z działalności gospodarczej, od terminu wymagalności upłynęło już kilka lat, a pozwani nie wpłacili żadnej kwoty z tego tytułu. Rozłożenie w tego typu sprawach należności na raty nie powinno przekraczać trzech lat, tym bardziej, iż w takim przypadku strona przeciwna zostaje pozbawiona odsetek za okres do daty płatności poszczególnych rat, co naraża ją może na szkodę w postaci zamrożenia kapitału i braku zysków. Natomiast w sytuacji finansowej pozwanych, którzy mają znaczne miesięczne obciążenia finansowe, rozłożenie na trzy lata nie daje gwarancji spłaty tych należności nawet w ratach. Rozkładając na trzy lata należność dochodzoną pozwem wraz z odsetkami naliczonymi do dnia wydania wyroku, miesięczna rata wynosiłaby ponad 6000 zł, co przy uprzednim poziomie dochodów pozwanego wynoszącym ok. 7000 zł nie daje możliwości spłaty, zaś obecny poziom dochodów nie jest znany. W tej sytuacji Sąd Apelacyjny uznał, iż nie zachodzą podstawy do rozłożenia należności na raty.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. mając na uwadze szczególnie trudną sytuację finansową i zdrowotną pozwanych, a także fakt, iż utrata przedmiotu leasingu nastąpiła z przyczyn przez nich niezawinionych, a powód oferując pozwanym nieadekwatne do rodzaju prowadzonej przez nich działalności gospodarczej ubezpieczenie - też się do tej sytuacji przyczynił.